

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

સરદાર હરચરણ સિંહ વ્રાર

વિરુદ્ધ

સુખ દર્શન સિંહ અને અન્ય

ઓક્ટોબર ૨૭, ૨૦૦૪

[મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ આર. સી. લાહોટી અને ન્યાયમૂર્તિ સી. કે. ઠાકર]

લોક પ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ, ૧૯૫૧; કલમ ૮૦, ૮૧-એ, ૮૨, ૮૩, ૮૬ (૧), ૧૧૭ અને ૧૨૩ (૭)/ચૂંટણીનું સંચાલન નિયમો, ૧૯૬૧; નિયમ ૯૪-એ: ભ્રષ્ટ પ્રવૃત્તિઓ વગેરેના આધારે પરત ફરેલા ઉમેદવાર સામે હારેલા ઉમેદવારમાંથી એક દ્વારા ઇલેક્શન પીટીશન દાખલ કરવી.-ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા શ્રેશોલ્ડ પર નકારી કાઢવામાં આવેલ-સામગ્રીની ચોકસાઈ-કથિત તથ્યો-વિગતોમાં ઉણપ એ શ્રેશોલ્ડ પર અરજીને નકારી કાઢવાનો આધાર ન હોઈ શકે-અદાલત અરજદારને ઉણપને દૂર કરવા માટે નિર્દેશ આપી શકી હોત-જો અરજદાર દ્વારા જરૂરી વિગતો પૂરી પાડવામાં ન આવી હોત, તો કોર્ટ કાં

તો દલીલોને રદ કરી શકતી હતી અથવા ભ્રષ્ટ વ્યવહારોના ઉદાહરણોનો પ્રયાસ કરવાનો ઇનકાર કરી શકતી હતી—અન્યથા આવી નિષ્ફળતાની અસર નક્કી થઈ શકતી હતી અને ટ્રાયલ-ફિલ્ડ પર ચુકાદો આપી શકાતો હતો, ઉચ્ચ અદાલત ગ્રેશોલ્ડ-ચૂંટણી પિટિશન પર અરજીને નકારી કાઢવામાં યોગ્ય ન હતી ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા નિર્ધારિત નિર્દેશો અનુસાર સુનાવણી અને નિર્ણય માટે પુનઃસ્થાપિત.

સામાવાળા નં. ૧ ને પંજાબ રાજ્ય વિધાનસભાની ચૂંટણી, ૨૦૦૨ માં અપીલકર્તા અને અન્ય ઉમેદવારોને હરાવીને વિધાનસભા મતવિસ્તારમાંથી ચૂંટાયેલા જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા. અપીલકર્તાએ સામાવાળા નં. ૧ ની ચૂંટણીને આ આધાર પર પડકારતી ઇલેક્શન પીટીશન દાખલ કરી હતી કે સામાવાળાઓમાંથી એકનું નામાંકન અયોગ્ય રીતે સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું જેણે ચૂંટણી પરિણામને ભૌતિક રીતે અસર કરી છે, અને પરત ફરેલા ઉમેદવાર લોક પ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમની કલમ ૧૨૩ (૭) ની દ્રષ્ટિએ ભ્રષ્ટ વ્યવહાર કરવા બદલ દોષિત છે. હાઈકોર્ટે આ અરજીને ગ્રેશોલ્ડ પર ફગાવી દીધી હતી. આથી, હાલની અપીલ કરવામાં આવી છે.

અપીલકર્તા દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે અરજીમાં કરવામાં આવેલા દાવાઓમાં માત્ર ભૌતિક તથ્યો જ નહીં પરંતુ વિગતો પણ છે, તેથી મામલાની સંક્ષિપ્ત વિગતો આપવાની જરૂર નથી. પ્રતિવાદી-પરત ફરેલા ઉમેદવારએ રજૂઆત કરી હતી કે ઇલેક્શન પીટીશનમાં કરવામાં આવેલા દાવાઓ

કોઈપણ ભૌતિક તથ્યો જાહેર કરતા નથી, તેથી અરજી ચલાવી શકાય તેવી નથી

.

અપીલને મંજૂરી આપતા, કોર્ટે ચુકાદો આપ્યો કે;

૧. ઇલેક્શન પીટીશનમાં કરવામાં આવેલા દાવાઓ ભૌતિક તથ્યોમાં ખામીયુક્ત હતા કારણ કે અનેક સત્તામંડળોમાં અને ખાસ કરીને રાજ નારાયણના કિસ્સામાં મૂકવામાં આવેલી કસોટી સંપૂર્ણ રીતે સંતુષ્ટ છે એવો અભિપ્રાય બનાવીને અરજીને શ્રેશોલ્ડ પર બરતરફ કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં ઉચ્ચ અદાલત યોગ્ય રહી નથી. ભ્રષ્ટ આચરણના આધારો અને કાર્યવાહીનું સંપૂર્ણ કારણ ઘડવા માટે જરૂરી તથ્યો જણાવવામાં આવ્યા છે, અરજીમાં વિગતો પણ આપવામાં આવી છે. જો કે, જો કોર્ટને લાગે કે અરજીમાં આપવામાં આવેલી વિગતો કોઈપણ રીતે ખામીયુક્ત છે, તો અરજદારને વિગતો પૂરી પાડવા અને ખામીને દૂર કરવા માટે નિર્દેશ આપી શકાય છે. કોઈ પણ સંજોગોમાં, વિગતોની ઉણપ એ અરજીને શ્રેશોલ્ડ પર નકારી કાઢવાનો આધાર ન હોઈ શકે. તે માત્ર અદાલત દ્વારા આદેશ આપવામાં આવ્યો હોવા છતાં વિગતો પૂરી પાડવામાં નિષ્ફળતા છે જે કાંતો દલીલોને રદ કરવા અથવા કથિત ભ્રષ્ટ પ્રથાના સંબંધિત કિસ્સાઓનો પ્રયાસ કરવાનો ઇનકાર કરવા તરફ દોરી શકે છે.

રાજ નારાયણ વિરુદ્ધ રખાત ઇન્દિરા નહેરુ ગાંધી અને અન્ય, [૧૯૭૨] ૩ એસ.સી.સી. ૮૫૦; એચ. ડી. રેવન્ના વિરુદ્ધ જી. પુટ્ટાસ્વામી ગૌડા અને અન્ય, [૧૯૯૯] ૨ એસ.સી.સી. ૨૧૭; વી. એસ. અચ્યુતાનંદન વિરુદ્ધ પી. જે. ફાન્સિસ અને અન્ય, [૧૯૯૯] ૩ એસ.સી.સી. ૭૩૭ અને મહેન્દ્ર પાલ વિરુદ્ધ

રામ દાસ મલાન્ડર અને અન્ય, [૨૦૦૦] ૧ એસ.સી.સી. ૨૬૧ પર આધાર રાખ્યો હતો.

૨.૧. લોક પ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમની કલમ ૮૩ની પેટા-કલમ (૧) માં ઘડવામાં આવેલી જોગવાઈને ફરજિયાત સ્વરૂપમાં જોડવામાં આવી છે કારણ કે તેમાં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે ભ્રષ્ટ આચરણનો આરોપ લગાવતી અરજી સાથે આવા ભ્રષ્ટ આચરણના આરોપો અને તેની વિગતોના સમર્થનમાં નિયત સ્વરૂપમાં સોગંદનામું હોવું જોઈએ. આ ફોર્મ ચૂંટણી નિયમોના સંચાલનના નિયમ ૯૪એ દ્વારા સૂચવવામાં આવ્યું છે. પરંતુ તે જ સમયે, એ દૃષ્ટિ ગુમાવી ન શકાય કે સોગંદનામું દાખલ કરવાની જરૂરિયાતનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળતા એ કાયદાની કલમ ૮૬ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ મર્યાદિત રીતે ઇલેક્શન પીટીશનને બરતરફ કરવા માટેનો આધાર ન હોઈ શકે. મુદ્દો હવે રેસ ઇન્ટેગ્રા નથી અને આ અદાલતના ઘણા નિર્ણયો દ્વારા આવરી લેવામાં આવ્યો છે.

જી મલ્લિકાર્જુનપ્પા અને અન્ય વિરુદ્ધ શામનુર શિવશંકરપ્પા અને અન્ય, [૨૦૦૧] ૪ એસ.સી.સી. ૪૨૮ અને ડૉક્ટર વિજય લક્ષ્મી સાધો વિરુદ્ધ જગદીશ [૨૦૦૧] ૨ એસ.સી.સી. ૨૪૭ પર આધાર રાખ્યો હતો.

૨.૨. ચકાસણી અને સોગંદનામામાં ખામી એક ઉપચારી શકાય તેવી ખામી છે. કથિત "ખામીયુક્ત" સોગંદનામાથી અન્ય શું પરિણામો આવી શકે છે, જો કોઈ હોય તો, ઇલેક્શન પીટીશનની સુનાવણીમાં નિર્ણય લેવો જરૂરી છે, પરંતુ કાયદાની કલમ ૮૬ (૧) ને આવા કેસ તરફ આકર્ષિત કરી શકાતી નથી. સોગંદનામામાં કોઈ ખામી હોવાનું અભિપ્રાય રચ્યા પછી, ચૂંટણી અરજદારને

યોગ્ય સોગંદનામું દાખલ કરીને ખામી દૂર કરવાની તક આપવી જોઈએ. અન્યથા આવી નિષ્ફળતાની અસર શુ થશે તે મુદ્દો ટ્રાયલ દરમિયાન નક્કી કરવા અને સુનાવણી માટે છોડી દેવું હતું .

જી મલ્લિકાર્જુનપ્પા અને અન્ય વિરુદ્ધ શામનુર શિવશંકરપ્પા અને અન્ય, [૨૦૦૧] ૪ એસ.સી.સી. ૪૨૮ પર આધાર રાખ્યો હતો.

૩. હાઈકોર્ટના ચુકાદાને રદ કરવામાં આવે છે. ઇલેક્શન પીટીશન ચુકાદામાં પ્રતિપાદિત કાયદાના સિદ્ધાંતો સાથે સુસંગત સુનાવણી અને નિર્ણય માટે હાઈકોર્ટની ફાઈલ પર પુનઃસ્થાપિત થશે.

દીવાની અપીલી હુકુમત: સિવિલ અપીલ નં. ૮૧૦૨/૨૦૦૩.

ઇલેક્શન પીટીશન નં. ૧૧/૨૦૦૨ માં પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટના ૧૧/૦૭/૨૦૦૩ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા વતી રાજીવ દત્તા, મોતિયન લાલ સગ્ગર અને મનોજ ઓહરી.

પ્રતિવાદીઓ વતી મેસર્સ અર્પુથમ અરુણા એન્ડ કંપની માટે રાજિંદર સચ્ચર, એ. મરિયારપુથમ અને મિસ અરુણા માથુર.

મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ આર. સી. લાહોટીએ આ ચુકાદો આપ્યો હતો.

પંજાબ વિધાનસભાની ચૂંટણીઓ જાન્યુઆરી-ફેબ્રુઆરી, ૨૦૦૨માં યોજાઈ હતી. અમે ૧૦૫ મુક્તસર વિધાનસભા મતવિસ્તારને લઈને ચિંતિત

છીએ. આ મતવિસ્તારમાં ૧૨ ઉમેદવાર મેદાનમાં હતા. આ મતવિસ્તારમાં મતદાન થયું હતું અને મતગણતરી પછી ૨૪/૦૨/૨૦૦૨ પર પરિણામ જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું. અપક્ષ ઉમેદવાર તરીકે ચૂંટણી લડનાર સામાવાળા નં. ૧ સુખ દર્શન સિંહને ૩૨,૪૬૫ માન્ય મત મળ્યા હતા જ્યારે અપીલકર્તા સરદાર હરચરણ સિંહ બ્રારને ૩૨,૨૬૫ માન્ય મત મળ્યા હતા. અન્ય ઉમેદવારોને ઓછા મત મળ્યા હતા. સામાવાળા નં. ૧ ને ચૂંટાયેલા જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા.

અપીલકર્તાએ લોક પ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ, ૧૯૫૧ (ટૂંકમાં 'અધિનિયમ') ની કલમ ૮૦,૮૦એ અને ૮૧ હેઠળ ઇલેક્શન પીટીશન દાખલ કરી હતી. જે મુખ્ય આધારો પર સામાવાળા નં. ૧ ની ચૂંટણીને રદ કરવાની માંગ કરવામાં આવી હતી તે એ હતું કે સામાવાળાઓમાંથી એકનું નામાંકન અયોગ્ય રીતે સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું જેના પરિણામે ચૂંટણીને ભૌતિક રીતે અસર થઈ હતી અને સામાવાળા નં. ૧ કાયદાની કલમ ૧૨૩ (૭) ના અર્થમાં પોલીસ અધિકારીની સહાય મેળવવાની ભ્રષ્ટ્ર પ્રથા આચરવા બદલ દોષિત હતો. ઇલેક્શન પીટીશનમાં આવી ભ્રષ્ટ્ર પ્રથાના અનેક ઉદાહરણો દર્શાવવામાં આવ્યા હતા.

દલીલો પૂર્ણ થવા પર, હાઈકોર્ટના નામાંકિત ચૂંટણી ન્યાયાધીશે છ મુદ્દાઓ તૈયાર કર્યા, જેમાંથી નીચે આપેલા બેની સુનાવણી કરવામાં આવી છે અને વિવાદિત ચુકાદા દ્વારા પ્રારંભિક મુદ્દાઓ તરીકે નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે:

૧. શું ઇલેક્શન પીટીશનમાં કરવામાં આવેલા દાવાઓમાં ભૌતિક તથ્યોનો અભાવ છે અને કાર્યવાહીનું કોઈ કારણ જાહેર કરતું નથી?જો એમ હોય તો, તેની અસર?

૨. શું ઇલેક્શન પીટીશનના સમર્થનમાં દાખલ કરાયેલ સોગંદનામું માન્ય નથી?જો એમ હોય તો, તેની અસર?

ચૂંટણી અરજદાર-અપીલકર્તા સામે બંને મુદ્દાઓનો જવાબ આપવામાં આવ્યો છે અને પરિણામ સાથે ઇલેક્શન પીટીશનને રદ કરવાની લાયક ઠરાવવામાં આવી અને તે મુજબ રદ કરવા આવી છે. ચૂંટણી અરજદાર કાયદાની કલમ ૧૧૬ એ હેઠળ અપીલમાં આવ્યો છે.

આ અપીલમાં નિર્ણય માટે જે ટૂંકો મુદ્દો ઊભો થાય છે તે એ છે કે શું ઇલેક્શન પીટીશનને શ્રેશોલ્ડ પર અને ગુણદોષ પર સુનાવણી અને સુનાવણી કર્યા વિના બરતરફ કરવા માટે જવાબદાર ઠેરવી શકાતી હતી. કાયદાની કલમ ૮૬ (૧) હેઠળ, જો ઇલેક્શન પીટીશન કલમ ૮૧ અથવા કલમ ૮૨ અથવા કલમ ૧૧૭ ની જોગવાઈઓનું પાલન કરતી નથી, તો તેને સુનાવણી માટે નિર્ધારિત કર્યા વિના બરતરફ કરવામાં આવે છે. કલમ ૮૧, ૮૨ અને ૧૧૭ અનુક્રમે અરજીની રજૂઆત, અરજીના પક્ષકારો અને ખર્ચ માટે સુરક્ષાની જોગવાઈ કરે છે. દેખીતી રીતે બે પ્રારંભિક મુદ્દાઓના આધારે લડતા પ્રતિવાદીઓ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા વાંધાઓ કાયદાની કલમ ૮૬ (૧) દ્વારા આવરી લેવામાં આવતા નથી. ઉચ્ચ અદાલતે એ આધાર પર કાર્યવાહી કરી છે કે ભ્રષ્ટ આચરણનો આરોપ લગાવતી ઇલેક્શન પીટીશનમાં કરવામાં આવેલા દાવાઓ

કાયદાની કલમ ૮૩ દ્વારા જરૂરી ભૌતિક તથ્યો જાહેર કરતા નથી અને ઇલેક્શન પીટીશનને ચૂંટણી આચાર નિયમો, ૧૯૬૧ (ટૂંકમાં 'નિયમો') ના નિયમ ૯૪એ સાથે વાંચેલા કાયદાની કલમ ૮૩ની પેટા-કલમ (૧) ની જોગવાઈ દ્વારા જરૂરી સોગંદનામા દ્વારા પણ સમર્થન આપવામાં આવતું નથી, તેથી ઇલેક્શન પીટીશન કાર્યવાહીનું કોઈ કારણ જાહેર કરતી નથી અને તેથી કોઈ યોગ્ય મુદ્દો ઉઠાવતી નથી. તે ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા લેવામાં આવેલા દ્રષ્ટિકોણ યોગ્ય છે કે નહિ તે બાબત આ અપીલમાં વિચારણા માટે ઉભી થાય છે . કાયદાની કલમ ૮૩ અને નિયમોના નિયમ ૯૪એ નીચે મુજબ જોગવાઈ કરે છે:

અધિનિયમ

"૮૩. અરજીની સામગ્રી (૧) ઇલેક્શન પીટીશન

(એ) જેમાં અરજદાર આધાર રાખે છે તે ભૌતિક તથ્યોના સંક્ષિપ્ત નિવેદનનો સમાવેશ કરશે;

(બી) અરજદારે આરોપ મૂક્યો હોય તેવી કોઈપણ ભ્રષ્ટ પ્રથાની સંપૂર્ણ વિગતો રજૂ કરશે, જેમાં આવી ભ્રષ્ટ પ્રથા આચરવાનો આરોપ ધરાવતા પક્ષકારોના નામોનું શક્ય તેટલું સંપૂર્ણ નિવેદન અને આવી દરેક પ્રથા આચરવાની તારીખ અને સ્થળ સામેલ હશે; અને

(સી) અરજદાર દ્વારા સહી કરવામાં આવશે અને દલીલોની ચકાસણી માટે સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ (૧૯૦૮ નો ૫) માં નિર્ધારિત રીતે ચકાસવામાં આવશે:

[પરંતુ જ્યાં અરજદાર કોઈ ભ્રષ્ટ પ્રથાનો આરોપ મૂકે છે, ત્યાં અરજી સાથે આવી ભ્રષ્ટ પ્રથાના આરોપો અને તેની વિગતોના સમર્થનમાં નિયત ફોર્મમાં સોગંદનામું પણ હોવું જોઈએ.]

(૨) અરજીની કોઈપણ અનુસૂચિ અથવા જોડાણ પર પણ અરજદાર દ્વારા હસ્તાક્ષર કરવામાં આવશે અને અરજીની જેમ જ તેની ચકાસણી કરવામાં આવશે.

નિયમો

૯૪એ. ઇલેક્શન પીટીશન સાથે દાખલ કરવાના સોગંદનામાનું ફોર્મ-કલમ ૮૩ ની પેટા-કલમ (૧) ની જોગવાઈમાં ઉલ્લેખિત સોગંદનામું પ્રથમ વર્ગના મેજિસ્ટ્રેટ અથવા નોટરી અથવા શપથ કમિશનર સમક્ષ શપથ લેશે અને તે ફોર્મ ૨૫ માં હશે.

જ્યાં સુધી ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ પર કેન્દ્રિત કાયદાનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી આ અદાલતના ઘણા નક્કી થયેલા કેસો આ ક્ષેત્રને આવરી લે છે અને આ ક્ષેત્રમાં કાયદો સુસ્થાપિત થઈ ચુક્યો છે અને જેથી વધુ ચર્ચા કરવાની ખાસ જરૂર રહેતી નથી. અમે માત્ર એવા કેટલાક કેસોનો ઉલ્લેખ કરીશું જે ઉપરોક્ત હેતુ માટે પૂરતા હશે.

સામંત એન બાલકૃષ્ણ અને અન્ય વિરુદ્ધ જ્યોર્જ ફર્નાન્ડીઝ અને અન્યો, [૧૯૬૯] ૩ એસ.સી.સી. ૨૩૮ માં, કલમ ૮૩ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓની ફરજિયાત પ્રકૃતિ સાથે વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો હતો અને જોગવાઈના કોઈપણ ઉદ્વેગનથી વહેતા પરિણામો નક્કી કરવામાં આવ્યા હતા. એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે કલમ ૮૩ ફરજિયાત છે અને ઇલેક્શન પીટીશનમાં પહેલા ભૌતિક તથ્યોનું સંક્ષિપ્ત નિવેદન હોવું જરૂરી છે અને પછી શક્ય તેટલી સંપૂર્ણ વિગતોની જરૂર છે. 'સામગ્રી' શબ્દ દર્શાવે છે કે કાર્યવાહીનું સંપૂર્ણ કારણ ઘડવા માટે જરૂરી હકીકતો

જણાવવી આવશ્યક છે. એક જ ભૌતિક હકીકતની અવગણના કાર્યવાહીના અપૂર્ણ કારણ તરફ દોરી જાય છે અને દાવાનું નિવેદન ખરાબ થઈ જાય છે. વિગતોનું કાર્ય એ છે કે કાર્યવાહીના કારણનું સંપૂર્ણ ચિત્ર એવી સ્પષ્ટ થાય તે માટે વધુ વિગતવાર માહિતી આપવી, જેથી સામેના પક્ષને ક્યાં કેસનો સામનો કરવો તેની માહિતી મળે. . ભૌતિક હકીકતો અને વિગતો વચ્ચે કેટલાક ઓવરલેપિંગ હોઈ શકે છે પરંતુ બંને તદ્દન અલગ છે. ભૌતિક તથ્યો ભ્રષ્ટ આચરણનો આધાર અને કાર્યવાહીનું સંપૂર્ણ કારણ દર્શાવશે અને વિગતો કાર્યવાહીના કારણનું સંપૂર્ણ ચિત્ર રજૂ કરવા માટે જરૂરી માહિતી આપશે.

રાજ નારાયણ વિરુદ્ધ શ્રીમતી ઇન્દિરા નહેરુ ગાંધીમાં વિસ્તૃત કેટલાક સિદ્ધાંતો અને અન્ય, [૧૯૭૨] ૩ એસ.સી.સી. ૮૫૦ આપણા હેતુ માટે સુસંગત છે. ભ્રષ્ટ પ્રથાને ધ્યાનમાં રાખીને, કોર્ટે એવું માન્યું હતું કે:

(૧) ભ્રષ્ટ પ્રથાને કડક રીતે સાબિત કરવી પડે છે, પરંતુ ચૂંટણીની કાર્યવાહીમાં દલીલને કડક આધાર મળવો જોઈએ તેવું નથી. ખામીયુક્ત આરોપ પણ ફોજદારી સુનાવણીને દૂષિત કરતો નથી સિવાય કે તે સાબિત થાય કે તે જ આરોપીનો પૂર્વગ્રહ કરે છે. જો વાજબી અર્થઘટન પરની દલીલ કાર્યવાહીને ટકાવી શકે છે, તો કોર્ટે તે અર્થઘટનને સ્વીકારવું જોઈએ. અદાલતો તકનીકી આધારો પર કાર્યવાહીને નિષ્ફળ બનાવવા માટે અનિચ્છા ધરાવે છે.

(૨) ઇલેક્શન પીટીશનમાં ભ્રષ્ટ આચરણનો આરોપ ખૂબ જ ગંભીર આરોપ છે અને તેને સાબિત કરવો પડશે. તે સાબિત થઈ શકે છે અથવા ન પણ થઈ શકે. આરોપો આખરે સાબિત થઈ શકે છે અથવા સાબિત થઈ શકતા નથી. પરંતુ અદાલતો માટે પ્રશ્ન એ છે કે માત્ર અરજદારની અરજી

યોગ્ય રીતે તૈયાર થઈ હોવાથી અરજદારને તે આરોપોને સાબિત કરવાની તક નકારવી જોઈએ કે નહિ . સાબિત કરવાની તકને નકારી ન દેવી જોઈએ.

(૩) જો ચૂંટણીની અરજીમાં ભ્રષ્ટાચાર સંબંધિત આક્ષેપો કથિત ભ્રષ્ટ પ્રધાના ઘટક ભાગોને જાહેર ન કરે, તો તેને સાબિત થવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં અને તે આરોપોને ચૂંટણીની અરજી દાખલ કરવાની મર્યાદાના સમયગાળા પછી સુધારી શકાતા નથી, પરંતુ અદાલત અરજીમાં કથિત કોઈપણ ભ્રષ્ટ પ્રધાની વિગતોમાં સુધારો અથવા વિસ્તરણ કરવાની મંજૂરી આપી શકે છે.

"લોક પ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમ, ૧૯૫૧ ની કલમ ૮૩ માં "ભૌતિક તથ્યો" દર્શાવે છે કે ભ્રષ્ટ પ્રધાનો આધાર અને કાર્યવાહીનું સંપૂર્ણ કારણ ઘડવા માટે જરૂરી તથ્યો જણાવવા આવશ્યક છે. વિગતોનું કાર્ય કાર્યવાહીના કારણનું સંપૂર્ણ ચિત્ર રજૂ કરવાનું છે જેથી વિરોધી પક્ષને જે કેસને મળવાનો છે તે સમજાવી શકાય. લોક પ્રતિનિધિત્વ અધિનિયમની કલમ ૮૬ (૫) હેઠળ જો અરજીમાં ભ્રષ્ટ પ્રધાનો આરોપ મૂકવામાં આવે તો આવી ભ્રષ્ટ પ્રધાની વિગતોમાં સુધારો અથવા વિસ્તરણ કરી શકાય છે.

(૪) ઇલેક્શન પીટીશનમાં કથિત ભ્રષ્ટાચારની સંપૂર્ણ વિગતો આપવામાં આવી ન હતી માત્ર આ કારણથી ઇલેક્શન પીટીશન ને પ્રારંભિક તબક્કે રદ કરી શકાતી નથી. જો વાંધો લેવામાં આવ્યો હોય અને ટ્રિબ્યુનલનો મત હોય કે સંપૂર્ણ વિગતો નક્કી કરવામાં આવી નથી, તો અરજદારને વિગતોમાં સુધારો કરવા અથવા વિસ્તૃત કરવાની તક આપવી પડશે. વિગતો પૂરી પાડવાના આવા આદેશનું પાલન ન થવાની સ્થિતિમાં જ અસ્પષ્ટ રહેલા આરોપોને રદ કરી શકાય છે.

કોર્ટે ચેતવણીની નોંધ સંભળાવી:"દલીલોના નિયમો ન્યાયી સુનાવણી માટે અને ન્યાયી નિર્ણય સુધી પહોંચવા માટે સહાયક તરીકે બનાવાયેલ છે. કાયદાકીય કાર્યવાહીને ચેસની રમત સાથે સરખાવવી જોઈએ નહીં. કાયદાની જોગવાઈઓ માત્ર ધાર્મિક વિધિઓ તરીકે અવલોકન કરવા માટેની ફોર્મ્યુલાઓ નથી. કાયદાની જોગવાઈના શબ્દોની નીચે, સામાન્ય રીતે કહીએ તો એક ન્યાયિક સિદ્ધાંત રહેલો છે. તે સિદ્ધાંતની ખાતરી કરવી અને તેનો અમલ કરવો એ અદાલતની ફરજ છે.

એચ. ડી. રેવન્ના વિરુદ્ધ જી. પુટ્ટાસ્વામી ગૌડા અને અન્યો, [૧૯૯૯] ૨ એસ.સી.સી. ૨૧૭, વી. એસ. અચ્યુતાનંદન વિરુદ્ધ પી. જે. ફાન્સિસ અને અન્ય, [૧૯૯૯] ૩ એસ.સી.સી. ૭૩૭ અને મહેન્દ્ર પાલ વિરુદ્ધ રામ દાસ મલાન્ડર અને અન્યો, [૨૦૦૦] ૧ એસ.સી.સી. ૨૬૧ માં તાજેતરમાં આ સિદ્ધાંતોનું પુનરાવર્તન કરવામાં આવ્યું છે. અમે મહેન્દ્ર પાલના કેસ (ઉપરોક્ત) માં ત્રણ ન્યાયાધીશોની બેન્યના ચુકાદામાંથી નીચેનો ભાગ ટાંકવા માટે યોગ્ય માનીએ છીએ, જેમાં વિદ્વાન મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ કાયદાના નિવેદનનો સારાંશ નીચેના શબ્દોમાં આપ્યો છે:

"કાયદાની કલમ ૮૩ (૧) (એ) આદેશ આપે છે કે કાર્યવાહીનું કારણ રચવા માટે, તમામ ભૌતિક તથ્યો, એટલે કે મૂળભૂત અને પ્રારંભિક તથ્યો કે જે અરજદાર સફળ થવા માટે કાયદા હેઠળ સાબિત કરવા માટે બંધાયેલા છે, ઇલેક્શન પીટીશનમાં દલીલ કરવી પડશે. ઇલેક્શન પીટીશનમાં કોઈ ચોક્કસ હકીકત ભૌતિક છે કે નહીં અને જેમ કે દલીલ કરવી જરૂરી છે તે એક એવો પ્રશ્ન છે જે લગાવવામાં આવેલા આરોપની પ્રકૃતિ અને દરેક

કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર આધાર રાખે છે. "ભૌતિક તથ્યો" અને "વિગતો" વચ્ચેનો તફાવત આ અદાલત દ્વારા મોટી સંખ્યામાં કેસોમાં સમજાવવામાં આવ્યો છે અને આપણે તે તમામ નક્કી કરેલા કેસોનો સંદર્ભ લેવાની જરૂર નથી. જે હકીકતો કાર્યવાહીનું સંપૂર્ણ કારણ જાહેર કરવા માટે જરૂરી છે તે ભૌતિક હકીકતો છે અને અનિવાર્યપણે દલીલ કરવી જરૂરી છે. બીજી બાજુ "વિગતો" એ પક્ષ દ્વારા સ્થાપિત કેસની વિગતો છે અને એવી અરજીઓ છે જે ભૌતિક તથ્યોને વિસ્તૃત કરવા, સુધારવા અથવા સમજાવવા માટે જરૂરી છે. આમ, વિગતોનું કાર્ય કાર્યવાહીના કારણનું સંપૂર્ણ ચિત્ર રજૂ કરવાનું છે, જેથી વિરોધી પક્ષને તેની સામે સ્થાપિત કરવામાં આવેલા કેસને સમજાવી શકાય અને તેને શુ સામનો કરવું. . "ભૌતિક હકીકતો" અને "ભૌતિક વિગતો" વચ્ચેનો તફાવત ખરેખર મહત્વપૂર્ણ છે કારણ કે દલીલોમાં આવી હકીકતો અથવા વિગતોની ઉણપથી વિવિધ પરિણામો આવે છે. એક પણ ભૌતિક હકીકતની દલીલ કરવામાં નિષ્ફળતા કાર્યવાહીના અપૂર્ણ કારણ તરફ દોરી જાય છે અને આવા આરોપના અપૂર્ણ આક્ષેપો સિવિલ પ્રોસિજર કોડના આદેશ ૬ નિયમ ૧૬ હેઠળ રદ કરવા પાત્ર છે. વિગતોની ઉણપથી પીડાતી અરજીના કિસ્સામાં અદાલત પાસે મર્યાદા સમાપ્ત થયા પછી પણ અરજદારને જરૂરી વિગતો પૂરી પાડવાની મંજૂરી આપવાની વિવેકબુદ્ધિ છે. આમ, ઇલેક્શન પીટીશન દાખલ કરવા માટેની મર્યાદાનો સમયગાળો સમાપ્ત થયા પછી પણ કોઈ પક્ષને વિગતો રજૂ કરવાની મંજૂરી હોઈ શકે છે, પરંતુ અદાલતની પરવાનગી સાથે, જ્યાં સુધી પહેલેથી જ વિનંતી કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી કોઈ પણ ભૌતિક હકીકતને મર્યાદાનો સમયગાળો સમાપ્ત થયા પછી રજૂ કરવાની મંજૂરી આપી શકાય નહીં.

નિયુક્ત ચૂંટણી ન્યાયાધીશ નિઃશંકપણે ઇલેક્શન પીટીશનમાં કરવામાં આવેલા અનેક દાવાઓ સાથે વ્યવહાર કરવામાં અને કલમ ૮૩ (૧) ની

જરૂરિયાતો સંતોષવામાં આવી હતી કે કેમ તે શોધવા માટે ધ્યાનપૂર્વક પરિક્ષણ અને વિશ્લેષણ કર્યું હતું. . વિદ્વાન ન્યાયાધીશે પછી અભિપ્રાય બનાવ્યો કે કરવામાં આવેલા દાવાઓમાં ભૌતિક તથ્યોનો અભાવ હતો. સુનાવણી દરમિયાન, બંને પક્ષોના વિદ્વાન કાઉન્સેલ અનુક્રમે તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોને સાબિત કરવાના પ્રયાસમાં અરજીમાં કરવામાં આક્ષેપોને પેરાગ્રાફ પ્રમાણે અને શબ્દસહ પ્રમાણે રજૂ કરીને પોતપોતાના દલીલોને સમર્થન કરવાનો પ્રયાસ કર્યો છે. રિટ અરજદાર-અપીલકર્તાના વિદ્વાન કાઉન્સેલના જણાવ્યા અનુસાર, ઇલેક્શન પીટીશનમાં કરવામાં આવેલા દાવાઓમાં માત્ર ભૌતિક તથ્યો જ નહીં પરંતુ વિગતો પણ છે અને પુરાવા અથવા સૂક્ષ્મ વિગતોની બાબતોનો દાવો કરવો જરૂરી નથી. તેનાથી વિપરીત, સામાવાળા નં. ૧ માટે વિદ્વાન કાઉન્સેલ, હાઈકોર્ટના ચુકાદાને ટેકો આપતા રજૂઆત કરી છે કે ઇલેક્શન પીટીશનમાં કરવામાં આવેલા દાવાઓ તમામ ભૌતિક તથ્યો જાહેર કરવામાં ઓછા પડે છે અને તેથી, તેનો પ્રયાસ કરી શકાતો નથી.

ઇલેક્શન પીટીશનની વિષયવસ્તુને જોયા પછી, અમે સંતુષ્ટ છીએ કે ઇલેક્શન પીટીશનમાં કરવામાં આવેલા દાવાઓ ભૌતિક તથ્યોમાં ખામી ધરાવતા હતા એવો અભિપ્રાય બનાવીને અરજીને શ્રેશોલ્ડ પર બરતરફ કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં ઉચ્ચ અદાલત યોગ્ય રહી નથી. આ ચુકાદાને ઇલેક્શન પીટીશનમાં કરવામાં આવેલા અનેક દાવાઓના પુનઃઉત્પાદન સાથે ભારિત કરવાની જરૂર નથી. હાઈકોર્ટ પહેલા જ આ કરી ચૂકી છે. અહીં ઉપર ઉલ્લેખિત અનેક સત્તામંડળોમાં અને ખાસ કરીને રાજ નારાયણ (ઉપરોક્ત) ના કિસ્સામાં

નિર્ધારિત પરીક્ષણ સંપૂર્ણપણે સંતુષ્ટ છે. ભ્રષ્ટ આચરણના આધારો અને કાર્યવાહીનું સંપૂર્ણ કારણ ઘડવા માટે જરૂરી તથ્યો જણાવવામાં આવ્યા છે. તેની વિગતો પણ આપવામાં આવી છે. જો કે, જો કોર્ટને લાગે કે અરજીમાં આપવામાં આવેલી વિગતો કોઈપણ રીતે ખામીયુક્ત છે, તો અરજદારને વિગતો પૂરી પાડવા અને ખામીને દૂર કરવા માટે નિર્દેશ આપી શકાય છે. કોઈ પણ સંજોગોમાં, વિગતોની ઉણપ એ અરજીને શ્રેષ્ઠોત્ક પર નકારી કાઢવાનો આધાર ન હોઈ શકે. તે માત્ર અદાલત દ્વારા આદેશ આપવામાં આવ્યો હોવા છતાં વિગતો પૂરી પાડવામાં નિષ્ફળતા છે જે કાં તો દલીલોને રદ કરવા અથવા કથિત ભ્રષ્ટ પ્રથાના સંબંધિત કિસ્સાઓનો પ્રયાસ કરવાનો ઇનકાર કરવા તરફ દોરી શકે છે. અમે હાઈકોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલા અભિપ્રાયને સ્વીકારી શકતા નથી.

ચૂંટણીની અરજીના સમર્થનમાં દાખલ કરવામાં આવેલા સોગંદનામામાં હાઈકોર્ટ દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલી ખામીનો પણ આવો જ કિસ્સો છે, જેમાં વિજેતા ઉમેદવાર પર ભ્રષ્ટ આચરણનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે. કાયદાની કલમ ૮૩ની પેટા-કલમ (૧) માટે ઘડવામાં આવેલી જોગવાઈ ફરજિયાત સ્વરૂપમાં જોડવામાં આવી છે કારણ કે તેમાં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે ભ્રષ્ટ આચરણનો આરોપ લગાવતી અરજી સાથે આવા ભ્રષ્ટ આચરણના આરોપો અને તેની વિગતોના સમર્થનમાં નિયત સ્વરૂપમાં સોગંદનામું હોવું જોઈએ. આ ફોર્મ નિયમ ૯૪એ દ્વારા સૂચવવામાં આવ્યું છે. પરંતુ તે જ સમયે, એ બાબતની

Kindly find the attachment

Thanks & Regards,

PRINCIPAL CIVIL COURT, SOJITRA.

Near Devataj Chokdi, Sojitra.

Phone-(02697)233144

Email- sojitracourt1@gmail.com

દષ્ટિ ગુમાવી ન શકાય કે સોગંદનામું દાખલ કરવાની જરૂરિયાતનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળતા એ કાયદાની કલમ ૮૬ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ પ્રારંભિક રીતે ઇલેક્શન પીટીશનને રદ કરવા માટેનો આધાર ન હોઈ શકે. મુદ્દો હવે રેસ ઇન્ટેગ્રા નથી અને આ અદાલતના ઘણા નિર્ણયો દ્વારા આવરી લેવામાં આવ્યો છે. તાજેતરના બે નિર્ણયો એટલે કે જી. મલ્લિકાર્જુનપ્પા અને અન્ય વિરુદ્ધ શામનુર શિવશંકરપ્પા અને અન્ય, [૨૦૦૧] ૪ એસ.સી.સી. ૪૨૮ અને ડૉક્ટર વિજય લક્ષ્મી સાધો વિરુદ્ધ જગદીશ [૨૦૦૧] ૨ એસ.સી.સી. ૨૪૭, બંને ત્રણ ન્યાયાધીશોની બેન્ચના નિર્ણયો, જેમાં વિદ્વાન મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ બેન્ચો માટે વાત કરી છે, તેનો ઉલ્લેખ કરવા માટે તે પૂરતું છે. એવું માનવામાં આવ્યું છે કે જો ઇલેક્શન પીટીશન "આર. પી. અધિનિયમની કલમ ૮૧ અથવા કલમ ૮૨ અથવા કલમ ૧૧૭" ની જોગવાઈઓનું પાલન કરતી નથી, તો ઇલેક્શન પીટીશન કાયદાની કલમ ૮૬ (૧) હેઠળ મર્યાદિત રીતે બરતરફ કરવા પાત્ર છે. ભ્રષ્ટાચારના આરોપોના સમર્થનમાં નિયત ફોર્મમાં ઇલેક્શન પીટીશન સાથે સોગંદનામું દાખલ કરવાની જરૂરિયાત કાયદાની કલમ ૮૩ (૧) માં સમાયેલી છે. જોકે, કાયદાની કલમ ૮૩ની જોગવાઈઓનું પાલન ન કરવું એ કાયદાની કલમ ૮૬ (૧) દ્વારા પરિકલ્પિત પરિણામોને આકર્ષિત કરતું નથી. તેથી, કાયદાની કલમ ૮૩ (૧) અથવા (૨) ની જોગવાઈઓ અથવા તેની જોગવાઈઓનું કથિત પાલન ન કરવા બદલ, કાયદાની કલમ ૮૬ હેઠળ ઇલેક્શન પીટીશન મર્યાદિત

રીતે બરતરફ કરવા માટે જવાબદાર નથી. ચકાસણી અને સોગંદનામામાં ખામી એક ઉપચારી શકાય તેવી ખામી છે. કથિત "ખામીયુક્ત" સોગંદનામાથી અન્ય શું પરિણામો આવી શકે છે, જો કોઈ હોય તો, ઇલેક્શન પીટીશનની સુનાવણીમાં નિર્ણય લેવો જરૂરી છે, પરંતુ કાયદાની કલમ ૮૬ (૧) ને આવા કેસ તરફ આકર્ષિત કરી શકાતી નથી. સોગંદનામામાં કોઈ ખામી હોવાનું અભિપ્રાય રચ્યા પછી, ચૂંટણી અરજદારને યોગ્ય સોગંદનામું દાખલ કરીને ખામી દૂર કરવાની તક આપવી જોઈએ. અન્યથા આવી નિષ્ફળતાની અસર નક્કી કરવા અને સુનાવણીમાં ચુકાદો આપવા માટે છોડી દેવી જોઈતી હતી, જેમ કે જી. મલ્લિકાર્જુનપ્પા અને અન્યના કેસમાં (ઉપરોક્ત).

ઉપરોક્ત કારણોસર, અપીલને ખર્ચ સાથે મંજૂરી આપવામાં આવે છે. હાઈકોર્ટના ચુકાદાને રદ કરવામાં આવે છે. ઇલેક્શન પીટીશન અહીં ઉપર જે કહેવામાં આવ્યું છે તેની સાથે સુસંગત સુનાવણી અને નિર્ણય માટે હાઈકોર્ટની ફાઈલ પર પુનઃસ્થાપિત થશે.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used

for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.